

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

Ս. Մեսրոպ Մաշտոց ծնած է Հայաստանի Հացեկաց գիւղին մէջ 361 թուին (Յ.Տ.)։ Աշակերտած է Ս. Ներսէս Մեծին։ Եղած է քարտուղար Հայ պալատին մէջ։ Անհուն սէր ունենալով կուսակրօնութեան կ'երթայ Գողթն գաւառը եւ վարդապետ կը ձեռնադրուի։ Քաջածանօթ էր Յունարէն, Ասորերէն, Պարսկերէն եւ Եբրայեցերէն լեզուներուն։

Ս. Մեսրոպէն առաջ եւ իր ատեն, Հայաստանի մէջ կը խօսուէր Հայերէն, Յունարէն, աւելի շատ արեմտեան կողմը, Պարսկերէն արեւելեան կողմը, Ասորերէն հարաւը եւ կարգ մը տեղեր Եբրայեցերէն։ Գրաւոր լեզուն օտար ըլլալով, թէ անհասկնալի եւ թէ դժուարամտոյց էր։ Ազատելու համար Հայ ժողովուրդը այս խառնաշփոթ վիճակէն, եւ տալու անոր իր հարազատ լեզուն եւ արտայայտուելու միջոցը, Ս. Մեսրոպ մտադրեց, անպատճառ հնարել Հայերէն գիրերը։ Այս ուղղութեամբ բաւական չարչարուելէ ետք կը մեկնի ուրիշ երկիրներ երկար տարիներով եւ կ'այցելէ գրադարանները։ Ըստ մեր աւանդութեան, Հայ Այբուբենը կ'երեւի իրեն, տեսիլքի մը մէջ, իր խոր աղօթքի պահուն, երբ անծանօթ ձեռք մը կը գրէ գիրերը պատին վրայ։ Այս գէպքը տեղի կ'ունենայ Յունաստանի եւ Փոքր Ասիոյ մէջտեղը գտնուող Սամոս կղզիին մէջ 401-404 թուին։ Այս ուրախ լուրը Հայաստան հասնելով Սահակ Կաթողիկոսին եւ Վռամշապուհ թագաւորին անհուն ցնծութիւն կ'սկսի ամենուրեք։ Մեծ թափօրով մը կ'ընդունին Ս. Մեսրոպը իր վերադարձին։ Անկէ վերջ կ'սկսին թարգմանել Ս. Գիրքը եւ բոլոր գրքերը։

Ս. Մեսրոպի, Ս. Սահակի եւ թարգմանիչներու եւ Վռամշապուհ թագաւորի ջանքերով Հայաստան "հայագաւ"։

Մեր Այբուբենը կը կոչուի "Մեսրոպեան"։ Չունենալով աւելի բարձր տիտղոս մը շնորհելու Այբուբենի գտնողին, Հայ ժողովուրդը զայն կոչեց "Մեր Սուրբ" որ արագ հնչումով, եղաւ "ՄԵՍՐՈՊ"։

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ
ST. MESROP MASHTOTS

Ս. Մեսրոպ թաղուած է Ս. էջմիածնի մօտ գտնուող Սշական գիւղին մէջ: Իր գերեզմանափարին վրայ փորագրուած է, իրեն ձեռքով կաղապարուած անկորընչելի եւ անմահ գանձ, Այբուբենը:

Այս տարի կը լրանայ Ս. Մեսրոպի ծննդեան 1600-ամեակը: Այս առթիւ հրամայուած է Ամենայն Հայոց Վեհափառ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսէն որ համազգային տօնակատարութիւն տեղի ունենայ ամենուրեք: Մեր գաղութը պիտի տօնէ Հոկտեմբեր ամսոյն մէջ:

Ով "մեր Սուրբ, Մեսրոպ" մեզի Այբուբենի դաս մը տուր ... :

Տ. ՆԵՐՍԷՍ ԲՀՆՅ. ԲԱԲՈՒՐԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԹԱՐԳՄԱՆԻԳՆԵՐ - ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Այբուբենի գիւտէն ետք (401-404), Ս. Սահակ Կաթողիկոս որոշեց սկսիլ, նախ Ս. Գրքի թարգմանութեան, ապա միւս գրքերու, շատերը Յունարէն:

Վռամշապուհ Արքայն, իր պալատի գանձը ի սպաս դրաւ այդ Սուրբ գործին, հազարաւոր աշակերտներ օտար քաղաքներ գացին, լեզուներ սովորելու, ուրիշներ սկսան եղնիկներու կաշիներ հաւաքել մագաղաթ պատրաստելու, խոտերէն եւ ծաղիկներէն մեղաններ եւ եղեգներէն գրիչներ պատրաստել:

Հին Կտակարանը գրուած է Եբրայեցերէն լեզուով եւ ապա թարգմանուած է Յունարէնի, Եգիպտոսի Աղեքսանդրիա քաղաքին մէջ, 70 գիտնականներու ձեռքով եւ կը կոչուի "Եօթանասնից":

Իսկ նոր Կտակարանը գրուած է Յունարէն լեզուով: Որով, թարգմանութեան ամենածանր բեռը կը կայանար Յունարէնին վրայ, եւ որով շատ կարեւոր էր անոր մասնագիտութիւնը, բաղադատելու միւս թարգմանութիւններուն հետ:

Ատկէ բացի, կային նաեւ Ասորերէն, Պարսկերէն եւ Եբրայեցերէն գրքեր որոնց թարգմանութիւնը շատ ջանք կը պահանջէր:

Առաջին անգամ թարգմանեցին Առակաց Գրքի 1:2 համարը "ճանաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ իմանալ զբանս հանճարոյ":

Մեր Ս. Գրքի կամ Աստուածաշնչի (Աւետարան) թարգմանութիւնը այնքան ճշգրիտ եւ գեղեցիկ է որ կոչուած է "Թագուհի թարգմանութեանց" բոլոր օտար գիտուններու կողմէ:

Ս. Գրքի եւ միւս գրքերու թարգմանութեան շրջանը 404-էն մինչեւ Վարդանանց Պատերազմը (451) կը կոչուի "Հայոց Ոսկեդարը": Երեւակայեցէք ժողովրդի անսահման ուրախութիւնը երբ ԱՌԱՋԻՆ անգամ, եկեղեցւոյ բեմէն ՀԱՅԵՐԷՆՈՎ կարդացուեցաւ Ս. Գիրքը:

Ոչ միայն ամեն եկեղեցի իր Աւետարանը ունեցաւ, այլ ամեն մի տուն: Բոլորը ձեռքով կը գրուէին: Հակառակ որ հազարաւոր օրինակներ վառուած եւ փճացուած են զազան մարդոց կողմէ, դարձեալ այսօր ունինք մօտաւորապէս 25,000 օրինակներ տուներու եւ թանգարաններու մէջ պահուած, ինչպէս նաև Ս. էջմիածնի, Ս. Երուսաղէմի, Նոր-Ջուղայի (Իրան) եւ Վենետիկի վանքերուն մէջ: Ամենահինը որ պահուած է 900-1000-1100 տարուան կ'ըլլայ եւ որ հիացում կը պատճառէ գիտուններուն, մանաւանդ գծագրութիւններուն համար:

Մէջըրերում մը Յակոբ Օշականէն, իր "Այն Օրերուն" գրուածքէն (տես Սիոն Ամսաթերթը, Նոյեմբեր 1935, էջ 348-359) Ս. Գրքի թարգմանութեան 1500-ամեակի առթիւ:

"Հայ է դարձեր երկիրն հայոց երկիրքն հայոց, հայոց երկրին մէջ հազար եւ բիւր խորաններէն, ՀԱՅ ԱՍՐԱՒՈՎ պիտի հոսի բանն Աստուծոյ, քանի ունինք երկու աչքեր որոնք իյնան աս էջերուն, քանի ունինք տաճարները մեր հայրերուն, չէ, չի մեռնիր ազգը հայուն":

Ով, դուք թարգմանիչներ, անգին Սուրբեր, կը խոնարհինք ձեր Սուրբ անուան եւ յիշատակին:

---oo0oo---

Ամենայն Հայոց Հայրապետ Նորին Ս. Օծուծիւն Տ.Տ. Վազգէն Ա-ի Վեցերորդ Գահակալութեան առթիւ, կը մաղթենք արեւշատութիւն Վեհափառին, կրկնելով

"Տէր անսասան պահիր դու միշտ, Բո իսկ հիմնած Մայր Աթոռ":

"ԱՐԵՒԱԳԱԼ"

Թերթիկիս պատկերներու կաղապարները պատրաստուած են Պր. Ռիօլթըր Վարդանեանի կողմէ: Մեր սրտագին շնորհակալութիւնները:

"ԱՐԵՒԱԳԱԼ"

ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՂՆԵՐ
FIRST TRANSLATORS

ՈՐՔ ՉԱՐԿԱՐԵՅԻՆ VORK ZARTARETZIN

Musical notation for the first line of the hymn. It consists of a treble and bass staff with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are written below the notes.

Որք զար-դա-րե-ցին որ-նօ-րի-նա-բա - ր զի-մաստս ա - նե - ղին

Vork zar-ta-re-tzin du-no-ri-na-par zi-masds a - ne - ghin

Musical notation for the second line of the hymn. It consists of a treble and bass staff with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are written below the notes.

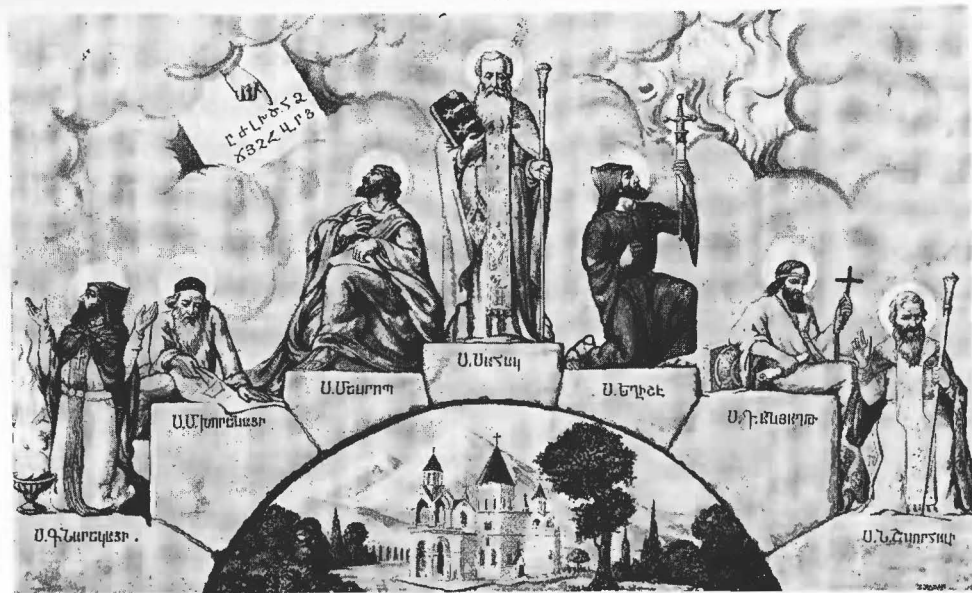
հաս-տն-տե-լով յերկ-րի ըզ-գիր կեն-դա - նի հով-ւել ըզ-հօտ նոր իս-

has-da-de-lov herg-ri uz-kir gen-ta -ni hov-vel uz-hod nor is-

Musical notation for the third line of the hymn. It consists of a treble and bass staff with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are written below the notes.

րա - յե - լի եր-գով զաղ-բու - թեան հնչ - մամբ Աստ - ուած Օրհ-նես-ցուք

ra - ye -li yer-kov kaghtz-roo-tian hunch-mamp Asd- vadz orh-nes-tzook.

ՄԵԾ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՐ

Բացատրական

ՁԱԽԷՆ ԱՁ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ (10-րդ դար) - Գրած է աշխարհի մեծագոյն կրօնական ողբերգութիւնը. ինքնավերլուծման արօթքի մէկ հատիկ մատեան, Ն Ա Ր Ե Կ-ը:

Ս. ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ (5-րդ դար) - Պատմահայր, գրած է "Հայոց Պատմութիւնը":

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ (5-րդ դար) - Հնարիչը Հայ Գիրերու (վերելը գծուած) եւ կարգադրողը հայ եկեղեցական երաժշտութեան եւ խաղերուն:

Ս. ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՒ (5-րդ դար) - Կաթողիկոս, իշխեց 50 տարիներ, կարգադրիչը եւ վարողն էր բոլոր թարգմանութեանց:

Ս. ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՄԱԳԻՐ (5-րդ դար) - Գրեց "Վարդանանց Պատերազմի Պատմութիւնը (Դրուագը):

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ (11-րդ դար) - Կաթողիկոս Կիլիկիոյ թագաւորութեան: Մեծ գրագէտ, բանաստեղծ, բանասէր եւ հիմնադիր հայ եկեղեցական տաղաչափութեան:

---o0o---

Ա Բ Գ Դ Ե Զ
 Է Ը Թ Ժ Ի Լ
 Խ Ծ Մ Կ Ն Ղ
 Ճ Մ Յ Յ Ն Շ
 Չ Ր Ց Ւ Ս Վ
 Տ Ր Ց Ւ Ս Վ
 Օ Ֆ

ST. MESROP MASHTOTS - BIOGRAPHY

St. Mesrop Mash-tots was born in Hats-e-kats village, Armenia, in 361 (A.D.). He learned under Nerses the Great. Then was Secretary in the Armenian Palace. Having a profound desire towards celibacy, went to the state of Kogh-tn and was ordained a monk (Vartabed). He was well acquainted with the Greek, Assyrian, Persian and Hebrew languages. Seeing the difficulty and the ignorance of understanding the Bible and the church services, his soul was tormented and so he decided to try to find the Armenian Alphabet by all means.

In this connection he worked hard here and there and then travelled in many countries and libraries. According to our tradition, during a deep prayer, in a vision he saw an unknown hand which wrote the Alphabet letters on the wall. This event took place in 401-404 in an island between Greece and Asia Minor, called SAMOS. This good news reached Armenia to Sahak Catholicos and Vram-Shabooch King and all the people, and an unseen joy was spread everywhere.

He was greeted by a great procession, on his arrival. Then they started translating the Holy Bible and all the other books.

Our Holy Bible is called "Sourp Kirk" and Asdvadz-a-shoonch (God's breath).

The languages spoken in Armenia at that time were Armenian, Greek in West, Persian in East, Assyrian in the South, and Hebrew also was common in some places.

By the efforts of St. Mesrop, St. Sahak and Vram-Shabooch the King, "Armenia was Armenianized".

/Cont'd.

Our Alphabet is called "Mesropian". The Armenian Nation could not bestow a higher title on Mesrop except to call him "Mer-Sourp", (our Saint) which, by quick and different pronunciation became "MESROP".

He is buried in Oshakan, a village near St. Ejmiadzin. The unperishable Alphabet, invented by him, is carved on his tomb-stone.

This year is the 1600 Anniversary of his birth. In this respect the Catholicos of All Armenians Der-Der Vasken I has ordered that a nation wide celebration take place everywhere.

Our community is preparing to celebrate in the month of October.

O, "Mer Sourp" Mesrop, give us a lesson of Alphabet.

THE FIRST ARMENIAN TRANSLATORS - HISTORY

After the invention of our Alphabet by St. Mesrop Mashtots (401-404), St. Sahak decided first to translate the Bible, then the other books, which were mostly in Greek.

Vramshabooch the king, offered his treasury for this holy cause. Thousands were sent to foreign schools to master their languages. Many others began collecting and preparing deer skin (parchment) to be used as paper, flowers and grass for ink and reed for pens.

The Old Testament, originally written in Hebrew was translated into Greek in Alexandria (Egypt) by 70 scholars and is called the "Septuagint".

The New Testament was originally written in Greek. Therefore the burden of the translation was mostly in Greek, and needed

/Cont'd.

Careful consideration for comparing with other translations. Besides there were other books, such as Assyrian, Persian and Hebrew, the translation of which required endless efforts.

The first lines translated were:-

"To know wisdom and instruction to perceive the words of understanding" (Proverb 1: 2).

The translation of our Bible is so beautifully and correctly done, especially the language and meaning, that it is considered the "Queen of all translations" by all scholars.

The translation period (404) until the battle of Vartanants (451) is called the "Golden Age". Just imagine the infinite happiness, when, for the first time the Bible was read from the altar in the Armenian language. Not only the churches, but every family copied their own Bible. In spite of the burning and the annihilation of the Bibles and books, by savage men, still we have about 25,000 manuscripts all over the world in homes, museums, in convents of St. Ejmiadzin, Jerusalem, Venice, New Julfa (Iran). The oldest manuscript preserved to date is 900-1000-1100 years.

Citation from Hagop Oshakan's "Aine Oreroon" drama, written on the occasion of 1500 Anniversary of the Translation. (See Sion Monthly of November 1935, page 348-359).

"The Land of Armenia and the sky have been Armenianized. And in Hayastan, from the cathedrals, in tens of thousands, the word of Lord shall flow for ever, in Armenian tongue.

/Cont'd.

The picture cuts in this Bulletin are prepared by Mr. Walter Vartanian (Lake Shore Engraving Co.) Our heartily thanks. "SUNRISE".

If we have two eyes to look upon these pages, and if we have the cathedrals of our fathers, then we are sure the Armenian race will not die" ...

O, you, beloved saint translators, we bow in front of your blessed memory and holy names.

On the occasion of the Sixth Anniversary of the enthronement of His Holiness Vasken I Catholicos of All Armenians, we wish every success and prosperity and repeat :-

"O, Lord, save firmly, the Mother Throne, founded by you".

"SUNRISE"

GREAT ARMENIAN RELIGIOUS FATHERS

EXPLANATION

(See q)

Left to Right

ST. KRIKOR OF NAREK (Narek-a-tsy) -
(10th Century) - Wrote the world's greatest
religious tragedy, self analysis prayer book,
second to none the NAREK.

ST. MOSES OF KHOREN (Khoren-a-tsy) -
(5th Century) - Our father historian, wrote
the "History of Armenian".

ST. MESROP MASHTOTS (5th Centurey) -
Inventor of our Alphabet (seen above) and
Armenian church music and notes.

ST. SAHAK BARTEV (5th Century) - The
Catholicos (ruled 50 years), was the organizer
and the director of the translations.

ST. ELISHE THE HISTORIAN (Batmakir) - (5th
Century) - Wrote the Epic of Vartanants.

ST. DAVID THE INVINCIBLE (An-hakht) -
(5th Century) - Great philosopher and scholar.

ST. NERSES THE GRACEFUL (Shn-or-ha-ly) -
(11th Century - in the kingdom of Cilicia),
the Catholicos and a great writer, poet,
philosopher, founder of our rhythmic church
poetry.

HYMN ON TRANSLATORS (See page t)

You, who fashioned beautifully
the meaning of the increated
by presenting the live words to
our country. In order to care
the flock of the new Israel.
Let us praise God, with sweet
tuning songs.

REV. FR. NERSES BABOORIAN

(OCTOBER 1961)